

Saviesa occitana

Quauques provèrbes pauc coneguts...

- . Parlar contra lo temps o lo governaments
Aquò's plan pèdre son temps !**
- . Malur a lo que nais enclutge
Al lòc de nàisser martèl !**
- . Lo que compta suls solièrs d'un mòrt
Risca fòrt de demorar pè-descauç !**
- . Se vèses la barba de ton vesin brutlar
Pòdes botar la teuna a trempar !**
- . Se morisses ongan,
ne seràs quite per l'an que ven...**
- . Tard arribat manja pas sopas.**
- . I a pas mai de cocuts
que de gendres...**
- . L'òr , la gala e l'amor
Pòdon pas durar totjorn !**
- . Lo que vei lo limauc a portada
Es gaireben segur de lo préner...**
- . An panat l'ase, barra l'estable !**

Joan RIGOUSTE

Mot del Cap-redactor

Un còp de tron dins lo Landernau scientific.

E quò's pas un peisson d'abril.

Aprèp vint ans d'estudisses minimoses, laborioses, de mesuras sur las poblacions estadissas e barrutlairas, la resulta n'es pas cap condemnabla.

D'unas indiscrecions dels cercaires de l'Universitat de Montpelhièr avián ja anónciat l'abotissament de sas recèrcas. La parucion dins la revista americana « The Inteligent » dels trabalhs del Dr Aluserpit te botèt lo fuèc a las polvèras.

Lo cervèl, dins lo Sud-Oèst es mai bèl que non pas dins lo Nòrd.

Siá, mas perquè ?

L'embucada de las aucas desvelopa lo fetge de la bèstia, mas non pas lo cervèl de l'embucaire.

« Pensèrem, çò primier al solelh, çò diguèt Gilabert Aluserpit, que son orientacion particulara li permetriá de melhor dintrar dins l'aurelha e doncas de tocar mai prigondament lo cervèl. Puèi, solide, al vin ! Mas, se lo vin, de segur te rend abelugat, te fa pas créisse la talha del cervèl.

D'uèi, o n'avèm la pròva e sens pas cap de dopte : lo fait de legir lo Camins d'Estiu secrèta una ormòna de creissença que s'arrapa sus las celulas del cortex cervelat.

Per èstre inteligent, lo cal legir de longa e menimosament ! »

Felip DEPAIRE

Mot del President

Èstre mai vesedors

Tenèm l'Escòla Occitana cada mes d'agost dempuèi un quarantenat d'ans, la Quinzena occitana d'Òut e Garòna n'es a la quatrena edicion, los cors per adultes se son desvolopats (cal saber pr'aquò que riscam de pas poder mantèner un parelh de cors per manca de professor benevòl)... I a un projècte seriós de Calandreta a Agen, e doas seccions bilinguas dins l'ensenhament public an espelit en 2012 e 2013.

Mas la question occitana es lonh d'èstre presenta dins lo debat public. Trobaretz pas gaire de candidats a una eleccion politica que parlaràn espontanèament de l'occitan dins lors documents electorals.

Las enquèstas passadas (ja de quauques ans) mòstran un simpatia de la poblacion per la lenga occitana. Mas dins la realitat aquela simpatia demòra globalament passiva, mena pas a un engatjament efectiu, levat ponctualament. Sèm mai que minorizats, avèm pas d'existència publica.

Ne coneissèm la rason fundamentala : mai que tot autre Estat, lo nòstre a dempuèi de sègles considerat que la diversitat linguistica èra lo contrari d'una valor, e que la caliá far desaparéisser ; e aquel condicionament ideologic, que contunha de s'expandir dins los medias, es majoritàriament acceptat per la populacion : pas al país basco, probable, mas si ben en Occitània.

La reculada sus las promessas per las lengas regionalas (ensenhament, carta europèa), que, finalament, riscan d'èstre pas tengudas, mòstra lo manca de consideracion de l'Estat fàcia a las lengas dichas regionalas. Avèm rason de nos ne plànger.

Mas cal pas oblidar que, dins las decisions politicas, lo rapòrt de las fòrças compta plan mai que la valor umana dels projèctes o de las idèas. Fau pas aici una critica populista de la « classa politica »; soi estat cònsol, e sabí qu'un responsable politic s'interessarà gaire a una question que se pausa pas d'un biais pro manifèste, pro fòrt.

Èstre mai fòrts, o al mens mai vesedors, es çò que nos cal. Aurez rason de pensar qu'es mai aisit d'o dire que de trobar los mejans d'i arribar !!!

Nos caldrà benlèu pensar a una protèsta dins Òut e Garona, coma la que se faguèt darrièrament a Rodés...

Pèire BOISSIÈRA

Novèlas de l'associacion

A• Rapòrt moral de las activitats 2012

1) 9a Escòla Occitana d'Ivèrn a Burlats (81) - 20 al 24 de Febrièr

- Participacion un pauc febla : 15 estagiaris en pension completa e 7 a la jornada. 2 estagiaris participèran dins l'encastre de la formacion professionala.

- Bon acuèlh dins la comuna de Burlats : rencontre amb lo conse, la comuna a ofèrt l'aperetiu d'inauguracion dins una sala de la comuna, mesa a disposicion a gratis d'una sala d'espectacle.

- Vertadièr partenariat amb lo Centre occitan del país Castrés : animador de dança e conferencièrs a gratis, prepausicions de grops, expandiment de las entresenhas localament, rapòrt amb la comuna, ...

- Evaluacion : globalament positiva. Lo monde i tròban las meteissas qualitats qu'a l'EOE : convivéncia, qualita dels corses e dels intervevents.

- Prepausicions : EOI tròp corteta donc ongan, l'acuèlh se farà lo diluns de matin, çò que permet de ganhar de temps sens augmentar tròp lo còst.

E un autre libre sus la toponimia d'Òut e Garòna !!!

Jean-Marie Cassagne et Mariola Korsak : Lot et Garonne, Origine des noms de lieux, villages, villes (Editions du Bord du Lot).

Es tanben un diccionari, paregut quauques jorns après lo que se'n ven de parlar çai-sus.

Diccionari qu'es una engana editoriala, basada sul copiat-pegat : sens i trimar podètz far atal un diccionari per cada departament francés ; los autors ne son al 32^m. Reproduison çò meteís d'un libre a l'autre... e o fan quitament dins lo meteís libre : trobam p. 147 *Laperche*, e p. 202 *La Perche*, amb exactament lo meteís tèxte ; çò meteís per *Lapile* (p. 149) e *La Pille* (p. 207). Fa una pagina de mai sens i aver susar !

La presentacion parla ben de las raïces occitanas presentas dins Òut e Garòna, mas los autors se referisson generalament a l'ancian francés ; o, quand vòlon mencionar l'occitan, pòdon dire que Folaironas (*Foulayronnes*) es «*en langue d'oc, la fount de los ladrones ou quelque chose d'approchant* » !!

Tot es pas faus dins aquel libre, mas i a tament d'errors grossièras que se'n pòt tirar res. Malaürosament, lo que coneis pas un pauc la toponimia risca de pensar que tot çò que i es escrich es de fisança.

Quauques exemples : Los autors nos dison, per *Agmé*, que i a pas de formas ancianas : e pr'aquò sufis de consultar las « nòtas manuscritas del canonge Durengues », sul site dels Archius Departamentals, per ne trobar quatre. Interpretan lo nom coma lo d'un domèni gallo-roman, oblidant que los toponimes d'aquela origina an aici per finala -ac (ex. : *Savinhac*), e no pas -é, coma en país francòfon (ex. : *Sévigné*). *Aiguevive* seriá «*une francisation maladroite du latin aqua viva...* ». *Castelculier* seriá «*le château près de l'ancien village de Culier* » (interpretacion manlevada a Dauzat) ; mas i a pas lo mendre vilatge nommat *Culier* dins los environs, ni mai d'atestacion que i aja ajut un vilatge d'aquel nom... La lista complèta d'aquelas errors seriá plan longa.

A pas crompar, levat per curiositat, o tentacion masoquista.

Ramond VESIAT

D'una faïçon generala, tots los libres de toponimia presentan quauquas imperfeccions, que d'autres autors relèvan après la parucion. La matèria de la toponimia càmbia pas, mas si ben lo saber toponimic.

Que'n dire, en conclusion, d'aquel diccionari ?

E ben que sa parucion es una bona avançada...

Lo sol libre de toponimia disponible pel departament d'Òut e Garòna èra dinca ara la « *Toponymie Agenaise* » de Lucien Massip (Revue de l'Agenais, 1926-1927), qu'es claufida d'errors e d'ipotèsis fantasiosas. Ipostèsis represas quauques còps per d'erudits, o mal compresas ; un exemple : per Massip, lo nom de persona Miclanus qu'apareis dins *Pugmiclan* (Pugmiclan), vendriá « *du thème archaïque grec micla, chèvre, jadis utilisé en Aquitaine et encore utilisé en Béarn* ». Trobam pas un tal tèrme dins cap de diccionari, mas se vei encara de monde plan seriós que vos afortisson que Pugmiclan es « lo puèg de la craba », e vos gaitan de travèrs quand disètz, coma Benedicta Fénié, que lo nom d'aquela comuna garda son mistèri...

Lo diccionari, a malgrat de las remarcas çai-sus, es d'un nivèl acceptable, e aurà son utilitat. Cadun dels contributors principals a portat sa pèira. Las precisions sus las datas probablas d'aparicion dels noms, feitas per B Fénié (es sonque un exemple de la valor de sa contribucion), son plan interessantas e mancan sovent dins de libres de vulgarizacion; la presa en compte critica de las formas orales, domèni de predileccion de P Boissiera, a permetut dins d'unes cas de far la bona causida per l'interpretacion del toponime, e l'establiment de la forma escricha occitana.

BON DE COMANDA

Nom e Pichon nom

Adreça

.....

Telefòn.....

Corrièl

Comandi exemplars del "Dictionnaire toponymique des communes du Lot-et-Garonne" al prètz de 25 € + 4,50 € de pòrt.

Règlament per chèc à l'òrdre de EOE-IEO 47 de tornar a l'adreça çaijos. Possibilitat de zo crompar a la botica al 16 rua de Pujols, del diluns al divendres 9h/12h30 & 14h/17h (16h lo divendres).

EOE-IEO 47 - 16 rua de Pujols - 47300 VILANUÈVA D'ÒUT

2) 38 a Escòla occitana d'estiu del 12 al 18 d'agost a Vilanuèva

- 115 estagiaris en 2012 // 105 estagiaris en 2011 (augmentacion), 3 en formacion professionala. 6 a 7 familhas amb de dròlles. 4 estagiarias seguiguèron la formacion sus la pichona enfança organizada per Oc-Bi Aquitània en partenariat amb nosautres. Cal joslinhar l'augmentacion de la participacion occitana quand i aviá una baissa de la participacion catalana.

- L'EOE foguèt una capitada dins son debanament.

- Punts positius : ambient, rescontres, escambis, qualitat de la formacion

- Prepausicions : las datas de l'Escòla, seriá bon de metre l'EOE a caval sus una dimenjada per permetre a mai de monde de venir. Far lisar l'Escòla a un cap o l'autre del mes e evitar lo 15 d'Agost ; comunicacion, produsir de testimòni escrit o videòs sus sites occitans o testimònis directes en amenatjant d'amassadas dins d'endrets concernits. Botar l'accent sus lo fait que pòdon ésser de vacanças en familha. Cal botar l'accent sul prètz qu'es pas tan car qu'aquò ; tarifas, far una tarifa pels retirats sens tròp de revenguts ; far venir mai de primolocutors ; lo talhèr de cant, n'i a que demandan un sòcle comun, un novèl cansonièr. Aver un document sonòre pels estagiaris que podran portar a l'ostal. Pèire : dins d'estagi i monde qu'an de que enregistrar. Perqué pas far un talhièr de videò coma se far a la Guèpia ; Escoleta, seriá bon que i aja una activitat cant e dança mai importanta pels pichons. Pèire se prepausa per animar un pauc de cant cada jorn.

3) Activitats departamentalas

• Prima dels poètas - Printemps des poètes Dissabte 17 de Març

Pas gaire de public. Pas d'articles de premsa, çaquela la comunicacion foguèt feita coma de costuma. Serada un pauc tròp longa. Çaquela cal mantèner aquela manifestacion poetica.

• Quinzena occitana del 16 al 31 de Març

Foguèt prepausat per l'EOE : la Prima dels poètas, 8 conferéncias toponimicas (origina e significacion dels noms de comunas), una conferéncia contada "A l'entorn de Jansemin", un encontre dels corses per adultes del Vilanuevès e de l'Agenés.

• Corses per adultes

Los corses que son menats per la nòstra associacion : St Sylvestre, St Pierre de Clairac, Agen e Monflanquin : un vintenat de participants. Aquestes corses son organizats en partenariat amb l'IEO Aquitània. Pel moment lo Consèlh general 47 dona res pels corses per adultes.

Lo Felip manten un rencontre e conversacions a Vilanuèva cada darrièr divendres de cada mes, una còla de 10 personas son acostumadas a venir.

• **Promocion de libres e CD**

L'associacion a una botica amb veitrina a Vilanuèva ont vend de libres, CD, DVD, dubèrta tota l'annada del diluns al divendres, e prepausa tanben un estand de libres & CD dans de manifestacions a l'entorn (Campestral, Fèsta Occitana Souleilles, ...). Augmentacion de la frequentacion e de las vendas suls estands.

• **Pòl ressorcas occitan departamental**

Finalitat : aver una sola associacion dins los departament. Pas possible pel moment perque diferéncia de fonccionament per las demandas de subvencion entre lo Consèlh General e la Region Aquitània. Pel moment, i a pas tròp de pression, mas es segurament un subjècte que va tornar. Estend bai. La colaboracion de la quinzèna es un maximum pel moment.

Lo rapòrt moral foguèt votat a l'unanimitat.

B• Rapòrt financièr 2012

Bilanç negatiu, perta de 3690 € per l'annada. En 2011 perta de 6676 €. Economia dins las despensas de 1164 € e mai de recèptas de 1652 €, mas pas pro per equilibrar los comptes.

• **Beneficis o pertas segond las accions**

- Per l'estagi d'ivèrn (EOI) 50 € de benefici.
- Quinzèna occitana 1860 € de beneficis : mas en fait cuèrp una partida del trabalh fait per la Sabina + la publicitat feita al burèu.
- Per l'estagi d'estiu (EOE) 6416 € de benefici.
- Librariá 1886 € de benefici.
- Corses per adultes 734 € de benefici.
- Manifestacion a Tolosa 212 € de perta.

Mèfi : dins totas las accions çai-sus lo temps de trabalh de la Sabina es pas comptat.

Perspectivas financièras : al nivèl de las reservas sèm arribat a un punt ont son mai o mens agotadas. Lo problèma serà de manténer lo temps dels viraments de subvencions que son decalats rapòrt a las accions. Al nivèl de las despensas avem economisat tant que podem, deuriá aver encara 2000 € d'economit per la locacion del fotocopiare. Al nivèl de las recèptas, cal aver tant d'estagiari que l'an passat sinon mai. Per las subvencions cal que manténon las somas. Aital podem esperar equilibrar los comptes en fin d'annada e manténer la nòstra emplegada. Bernat prepausa de tornar far las velhadas al profit de l'Escòla.

Lo rapòrt financièr foguèt votat a l'unanimitat.

blida per B. Fénié en 2006 èra pas acceptabla : la collècta de las formas orales occitanas èra pas estada feita seriosament, i aviá d'errors de grafia, e un refús d'aplicacion de çò que caliá considerar coma la nòrma per l'escritura dels noms composats del tipe Montpesat, que, segon Alibèrt e las darrièras preconizacions del Conselh de la Lengua Occitana (CLO), s'escrivon en un sol mot. Lo manuscrit presentava tanben de normalizacions abusivas (coma per exemple Ròcahòrt per una prononciacion atestada [rrékoort], que mena a escriure Recahòrt, o al contrari de grafias mai foneticas que fonologicas (Castèlnèu, Vilanèva..., que se devon escriure Castèlnuèu, Vilanuèva).

Per la question de las formas orales, senhali que sèm fòrça a nos èstre enganats en pensant que, per tal o tal toponime, i aviá una forma indubitabla, e qu'èra pas necessari de pausar la question a mai d'un locutor. Es atal qu'avèm pensat plan temps que *Bon Encontre* èra en occitan Bonencontre, abans de descobrir totes los locutors disián Nòstra Dama, e que *La Sauvetat-de-Savères* èra Sauvetat, sens l'article (las autras sauvetats del Departament an l'article).

I agèt pas d'avançada pendent quatre ans. En 2010, lo Conselh General nos brandiguèt las piuses : menaça de pèdre las subvencions. Los autors se tornèron atalar al trabalh, quitament se i aviá enquèra de divergéncias. La parucion èra prevista pel mes de març de 2012, mas de dificultats novèlas la retardèron d'un an (çò que permetèt de melhorar encara lo manuscrit).

Una bona part de las proposicions vengudas de l'EOE (trabalh de P. Boissiera, validacion per P. Gentié) son estadas retengudas dins lo diccionari. Mas per d'unas, l'autor principal a integrat la modificacion sens cambiar la redaccion anterior, çò que mena a de contradiccions (ex : *Ferrensac*).

Quauques exemples de las qu'o son pas estadas (lista pas limitativa) : per 26 noms composats (coma Montpesat), las doas possibilitats son marcadadas (Montpesat, Mont Pesat)... mas se ditz pas qual farà la causida. Autre refús de la nòrma grafica : lo de notar, en gascon, puch alluòc de pug (Bèthpuch, Puch d'Agenés) – nòrma enonciada per *Roumieu e Bianchi*, Gramatica de l'occitan gascon contemporanèu, p. 95. Cal dire aici que quauques causidas de P. Boissiera seràn tanben a criticar, e benlèu a rectificar... E tanben que, pel cas de las comunas dont lo nom es lo de doas localitats (per exemple *Monsempron-Libos*), degun de pausèt la question d'aplicar la recomandacion del Conselh de la Lengua Occitana (qu'existís pus), qu'es d'escriure Montsempronh e Libòs, recomandacion que serà probable (?) la nòrma edictada pel Congrès permanent de la lenga (esperam sa decision).

Dictionnaire Toponymique des Communes de Lot-et-Garonne

Autor principal : *Bénédicte Fénié*.

Amb la collaboracion d'*André Bianchi, Pèire Boissière, Patrice Gentié, Maurice Roumieu*.

Coedicion : Éditions Cairn (Pau), Institut Occitan, Escòla Occitana d'Estiu.
320 paginas.

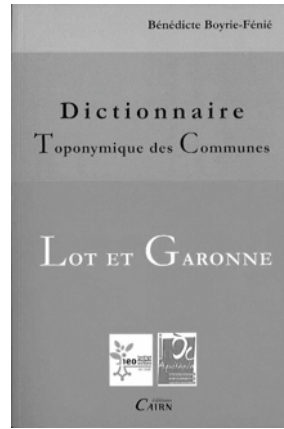
L'essencial del trabalh toponimic es estat acomplit, dins la realitat, per B. Fénié e P. Boissière.

Per cada comuna, avèm lo nom oficial francés (e, s'es diferent, lo nom usual), las grafias ancianas relevadas, las interpretacions feitas per d'autors reconeguts (*Dauzat et Rostaing, Nègre, Astor*), e una « discussion » : critica de las conclusions d'aquels autors, conclusions pròpias dels coautors de l'obratge. S'acaba amb la forma escricha occitana edictada, seguida de la prononciacion en occitan local. Aquela prononciacion, element important per l'estudi del toponime, coma las formas istoricas, seriá mai a plaça al començament de l'article que non pas a la fin.

A notar sièis paginas de presentacion de la lenga occitana dins lo departament, amb de mapas. Paginas signadas Pèire Boissière, qu'aviá pr'aquò demandat que foguèssen atribuidas a l'EOE-IEO 47. Aquelas paginas fan apareisser un fait que se'n parla gaire : l'existéncia del « País Maròt », airal de parlar dialectal francés, que s'espandís mai que mai en Gironda, mas que concernís quatre comunas dels cantons de Duràs e de Sèishas.

L'autor principal a causit d'emplegar generalament lo lexic especializat de la linguistica e de la toponimia ; una partida d'aquel lexic es definida e explicada a la pagina 37, mas lo qu'es a legir un article a pas d'indicacion que lo remandè a aquelas explicacions. E d'unas tèrmes son pas definits : i aurà forçadament de personas interessadas e normalament intelligentas que prendràn pas lo temps de comprene pas çò que vòl dire, dins l'article *Cahuzac*, per exemple : « *l'affaiblissement de la prétonique et la désarticulation de la voyelle finale* ».

Espelit al mes de març de 2013, aquel diccionari arriba après una longa gestacion, que comencèt en 2002. Una primièra version esta-

C• Projèctes 2013

1) Dictada occitana a Vilanuèva d'Òut

Foguèt decidit a un CA departamental de tornar far la Dictada mas en limitar las despensas : se farà lo dissabte 26 de Genièr a l'estatge del bu-rèu (pas de locacion) e limitar las crompas dels premsis.

2) 10a Escòla Occitana d'Ivèrn a Burlats (81) del 4 al 8 de Març 2013

Novetats per ongan :

- l'estagi començarà lo diluns matin : 11h acuelh, 13h repais, 14h30 installacion, 15h presentacion de l'estagi, 16h mesa en rota dels corses, 18h inauguracion, 21h Pichon bal .
- exposicion "Plantas e flors de pels camins" del Cercle de l'Albigés : fotòs e aqüarelas del Cristian Laux. OT del Sidobre acuelhirà aquela expo pendent 1 mes en Març. Tarifa de l'expo en negociacion amb lo cercle de l'Albigés coma partenari de l'estagi.
- 2 sortidas : visita del Musèu del Protestantisme a Ferrières (dijòus) e visita de l'expo a l'OT del Sidobre seguida d'una passejada dins lo Sidobre amb Pèire Thouy (dimècres)

Pedagogia : Bernat Vernhièras pel Cors Lengadocian nivèl 2, Mirèlha Cerezo pel cors Lengadocian nivèl 1, ? Cors tot nivèl Gascon (esperam una responsa), Mirèlha Cerezo pel talhièr cant, Marie-Claude Benazech (IEO Castras) pel talhièr de dança, conferéncia sul protestantisme dins lo Sud del Tarn per Mirèlha Cerezo (dimars). Animacion musicala pel Manu Isopet. Factotum e responsable Partenaris : IEO seccion Castresa, IEO seccion Albigésa e OT Sidobre

3) Quinzena occitana en Òut-e-Garòna del 15 al 30 de Març

L'associacion prepausarà :

- 10 conferéncias suls noms de luòcs abitats de qualquas comunas
- una conferéncia sus un poèta local amb una projeccion del film "Eths segaires"
- una passejada sus la Via verda amb comentaris suls noms de luòcs, provèrbis, cançons, ...

4) 39a Escòla occitana d'estiu a Vilanuèva

- datas : del 18 al 24 d'Agost (aprèp mantunas discussions).
- Seradas : Lo diluns : Serada contes
- Lo dimarç : serada musicala amb Fai Deli o empont dubèrt.
- Lo dimecres : La Patcada
- Lo dijòus : serada dels estagiaris
- Lo divendres : Petit Bal en Companhia amb Guilhèm Lopèz

Se tornarà far una formacion pel monde que trabalhan amb la pichona enfança organizada per Oc-Bi Aquitània.

- Entresenhas suls chècs-vacanças e tiquet-repairs
 - Veire per las tarifas la question de las familhas mono parentalas.
 - Far una pre amassada pedagogica pro d'ora per veire las causas novèlas a integrar dins lo papafard. Se fariá lèu aprèp l'EOI.
- Bernat presenta las questions que caldriá tractar. I a de demandas que tornan cada an : tornar veire los nivèls, far venir qualqu'un de l'IEO per parlar de l'emplèc o del label Òc, cors civilizacion de tornar far, talhièrs cosina, conferéncias sus l'actualitat, ...

5) Corses per adultes

Pus de cors a Sent-Silvèstre perque pus de professor. Agen, St Pèir e Monflanquin son mantenguts.

6) Edicions

- *Edicion Ferdinand Còstas (poèta local)* : demanda lo 31 de març 2013, parucion al mes de setembre seguent.
- *Los contes (collectatges 47)* : demanda lo 31 d'octobre 2013, parucion per la Quinzena 2013 (abans lo 31 de març)
- *Agenés Occitan (Antologia occitana 47)* : demanda lo 31 de març 2014, parucion per l'Escòla 2014.

D• Renovèlament estatutari del CA e del Burèu

- Tièra del Conselh d'Administracion 2012 : *Bernat Bergé, Joan-Jacme Bèzelgues, Pèire Boissière, Olivèr Caponi, Maèla Cloarec, Felip Depaire, Maria-Odila Dumeaux, Terèsa Duverger, Marcèu Esquieu, Frederic Figeac, Bernadeta Fournié, Rogièr Gaston, Patrici Gentié, Joan-Felip Joulia, Max Lafargue, Joan-Pèir Miner, Renat Rasset, Vincent Rivière, Lucia Roulet, Maud Séguier e Martina Tardif.*

- Tièra del tèrç renovelable en 2013 : *Martina Tardif, Maud Seguièr, Pèire Boissière, Lucia Roulet, Felip Depaire, Renat Rasset, Rogièr Gaston, e remplaçament de Bernadeta Fournié.*

Los administradors que foguèron renovelables en 2013 se tornèron presentar e foguèron elegits a l'unanimitat mens una abstencion. *Bernadeta Fournié* foguèt remplaçada per *Martina Rahu*. Autres remplaçaments *Marcèu Esquieu* per *Andrieu Bianchi* e *Jan-Pèir Miner* per *Sèrgi Lavail*.

- Lo Burèu elegit pel Conselh d'Administracion en 2013 : *Pèire Boissière* President ; *Bernat Bergé, Olivèr Caponi e Vincent Rivière* Vici-Presidents ; *Lucia Roulet* novèla Vici-Presidenta ; *Patrici Gentié* Clavaire ; *Frederic Fijac* Clavaire-adjunt ; *Terèsa Duverger* Secretariá ; e *Marcèu Esquieu* President d'onor.

L'occitan blos

Genièr

Ancian Collègi de Montalban, diluns 30 de genièr de 2012 : Alina S. me ditz qu'ai Vaissac (canton de Negrapelissa, al nòrd-èst de Montalban) totes los que sàbon l'occitan local díson «Lo mes de [tsinhè].»

Es evident qu'aquela fòrma [tsinhè] es pas altra causa qu'una variant de l'occitan estandard *lo mes de genièr* :

1) A Vaissac, se ditz [lu kambatsú], per *lo cambajon* (francés «*le jambon*») ; per consequent, un [ts] inicial es normal ;

2) Avèm, en lenga nòstra, plan d'autres mots ont /e/ etimologic passa a /i/ quand aquel fonèma es al contacte d'una simpla nasala o, encara mai sovent, d'un fonèma palatal (escrich en occitan *lh* o *nh*) :

L'abelha : *l'abilha* ;

L'argent : *l'argint* ;

La botelha : *la botilha* ;

Marselha : *Marsilha* ;

3) Enfin, que la finala *-nièr* se palatalize en [nhè] a pas tanpauc res d'estonant.

Çò que s'escriu *lo panièr* se pronóncia sovent [lu panhè].

Dins l'immensa majoritat dels parlars occitans actuals, es lo francisme *janvièr* prononciat [tsambjè] a Albi, qu'an remplaçat lo mot nacional *genièr*. Mas, la mapa 711 de l'*Atlas linguistique de la France*, de Jules Gilléron, revèla qu'a tres endreches, lo mot de l'occitan local es una varianta de *genièr* :

1) A Selhac (en Corrèsa, a 15 quilomètres al nòrd de Tula) se ditz *lo mes de* [dzenhè], çò que se pòt escriure *genhèr*;

2) A Montpesat de Carcin (dins lo Tarn e Garona, al nòrd e Montalban) se ditz [tsinè], çò que se pòt escriure *ginèr*;

3) A Vaissac, se ditz [tsinhè], que se pòt escriure *ginhèr*.

En passant del registre de la lenga parlada al registre de la lenga literària, escriurem *genièr* e prononciarem [djenyè]. Las fòrmas retengudas per aquela fòrma d'occitan que s'apèla de mai en mai *l'occitan estandard* son justificadas per l'istòria de la lenga nòstra e, qualque còp, per lor atestacion dins d'airals plan pichons de l'occitan parlat al sègle XXI.

Loís Alibèrt aviá rason de preconizar la fòrma *genièr* dins la siá famosa *Gamatica occitana* de 1935.

Nòstra lenga occitana es pas una parrabastada de pateses locals, interessants sonque dins la mesura que son diferents los unes dels autres. Es despuei mila ans una lenga de cultura que cadun la parla coma pòt : es aital que se passa dins tota lenga de cultura.

Jacme TAUPIAC

- Òc, soi arribat arser e, aqueste matin, en vesent la sortida del solelh e lo grand bèl temps ai pas pogut m'empachar d'anar far una virada a la palombièra. Adòri aquel endreit. Lo calme, las sentors del bòsc, aquò es vertadièrament magic. Sustot que, amagat a monnaut dins aquela meravilhosa cabana, òm pòt escotar e veire los aucèls, los esquiròls...òm pòt meditar...somiar...

- As plan rason ..aquò te cambia de la granda vila..

- Quand vos ai vist vos avançar cadun de vòstre costat cap a la palombièra, me soi ben gardat de vos disturbar perque aviatz l'aire plan ocupat dins vòstra recerca de botarèls. Endevinavi vòstra emocion cada còp que vos tornaviatz levar en contemplant l'especimen qu'aviatz destrucat. Èra tot plen un grand spectacle que de cap de biais voliàd arrestar.Mas soi estat un pauc decebut de vos entendre dire que tornaviatz a l'ostal. Urosament qu'avètz totes dos cambiat d'idea...

- E òc.. es vertat que fai bon far dins lo bòsc aqueste matin...

- Me cal vos mostrar quicòm avant que tornetz partir. Figuratz vos qu'en davalant de mon ajocador, ai apercebut io tanben , sens los cercar, de botarèls. Eran tant polits que los ai amassats mès sabi pas se son comestibles. I conneissi pas grand causa. Los ai pausats darrièr aquel casse...venètz los veire.

E veguèron....! Lo Marcel e l'Albert avián de mal a demorar calmes. Macarèl de macarèl! Al mens cinc quilòs de **capnegres** èran alinhats davant elses! E l'autre que lor i demandava se èran comestibles! Als innocents las mans plenas... èra lo cas de zo dire! Enfin l'Albert consentiguèt a respondre a la question, malgrat tot ço qu'aviá en travèrs de la garganta.

Òc pòdes los minjar .. as pas gaire besonh d'anar quèrre d'autres legumas per vrespalhar..

Sabètz, io soi pas un cercaire plan experimentat.. alara los ai benlèu pas totis amassats. Diuriatz i gaitar de mai prèp, vosautres...

Mès que èra quitament pas trufandièr, lo bogre! Lor i prepausava lo mai seriósament del monde d'amassar las bricas. Se èra pas estat lo nebot del Pierron...

L'Albert e lo Marcel s'en tornèron a l'ostal... aqueste còp de bon verai, l'aire de portar sus las espatlas tot lo malur del monde. Lor panièr èra pas plan pesuc, plan mens que lo còp al moral que veniá de lor èstre patacat. Èra ja dur d'imaginar que lo Pierron anava se regalar en familha ambe los capnegres mas èra enquèrra mai dolentós de los imaginar totis a s'escacalassar en escotant aquel grand diable de nebot contar e tornar contar pel menut tota sa matinada...

Estève HUC

Lo mot del vièlh...

... « Rodrigo, de còr, n'as ? »

- Òc, pro de còr, per tornar jogar « la Patacada », après trenta ans !

Un eveniment de tria. Cal dire las causas coma son !

Creèrem ma pèça al teatre Jòrdi Léigas de Vilanèva, lo 8 d'avril de 1982. Foguèt una formidabla escasuda. Se'n parla totjorn... A pròba : la represa ongan, en 2013, dins l'encastre de l'EOE !

La tropa es compausada de 22 actors... (amb quitament 15 de l'ancianna equipa. Fòra los comedians de l'equipa vièlha que son mòrts, ailàs !...) sèm 22 actors qu'an repres las repeticions... E que ja, repèton amb estrambòrd !...

Marcèu ESQUIEU

Aristidas Salèras (1875 - 1949)

Foguèt l'amic sancèr de Pau Froment. Autor de poèma occitans plens de sava e d'umor, agricultor e molinièr, visquèt a Laròca Timbaut.

Pendent la Quinzena occitana, Pèire Boissiera, Teresa Duverger, Marcèu Esquieu, e los responsables de l'Associacion Patrimòni de Laròca-Timbaut, presentèron un polit florilègi de son òbra poetica occitana.

Una exposicion plan rica amb qualques poèmas transcrits en grafia normalizada pel Marcèu, seràn presentats amb documents originals a l'estagi d'estiu a la serada de teatre lo dimècres.

Extrach de *Mon Carton de Mestura* / *Moun Cartou de Mesturo*

Lo cantonèr

Un mestier recercat. Es presqu'un fonccionari. Seria presqu'un mossur se metia lo faus-còl. Es quaucun dins l'endreit, e quand es per un sòl, Pren un aire important; n'es pas òme ordenari.

Dison qu'a lo braç long de cap a Sent-Alari,
A un cosin cosinièr del Prefèct de Sent-Pòl...
D'alhurs sabèm que n'es pas cantonèr qui vòl.
Dison tanben qu'a fèit un pauc de seminari.

Ara, nòu mes per an, lo vaquí cantonèr.
Se fai tròp fred, se plèu, se met darrèr'n palhèr,
Mas pas luènh del camin, quita pas son aissada.

Sembla qu'es al trabalh, d'alhurs quand fa bèl temps,
N'arriba pas en retard, E cada jorn atend
La fin de cada mes per tocar sa mesada.

20.6.1942 - Aristida SALÈRES
Grafia normalizada : Marcèu ESQUIEU

Lo Rasaire

Pomponat, perfumat, lo vaquí lo rasaire.
Sec coma un còp de pal, magre coma un baston,
Atal parlan de del : es plan vrai, gueitatz-lo,
Far petar sos cisèus en los brandir dins l'aire.

Se botica n'es pas plan granda; n'i clau gaire
Que quatre o cinc clients, tanben, quand fai calor,
Se seton sus un banc defòra ; i a un gaton
Que s'amusa damb els e que sap lor i plaire.

Languisson quauques còps, parlan en atendent.
Del Jan, de la Margòt, del Prefècte, e del temps.
Un crompariá de bòis, l'autre vendrà de lana...

Aquel a fèit plan vin, i a d'èrba dins los clòts.
«A tu Marcèl ! a tu !» Lo rasaire s'afana.
Vòl ganhar quaranta sòus per se crompar d'esclòps.

8.10.1941 - Aristida SALÈRES
Grafia normalizada : Marcèu ESQUIEU

d'abord una ulhada a l'entorn per èstre sigur de que digun l'espiguèsse.
Qualques fuèlhas mòrtas pausadas simplement sul tròç blanc demorat en
tèrra... e ni vist ni conegut.

S'immobilizèt bruscament perque un leugièr, plan leugièr cracinament
de brancas semblèt venir de l'autre costat del toral. Puèi lo silenci absolut.
L'Albert tornèt prener sa progression mès s'arrestèt al cap de cinc minu-
tas. Son aurelha entrenada l'aviá pas enganat : i aviá ben quauqu'un que
marchava darrèr lo montet. Era clar qu'èra pas un bramaire de la vila, un
d'aquels nècis que corron e que brigalhan tot aquí ont passan . Non, èra
un cercaire vertadièr que reteníá sos pès e son buf, coma del. « Bon diu...
aquò poiriá ben èstre lo Marcel ! » L'Albert cobrèt sa culhida ambe de
falguièra e tornèt partir mens calmament. Perque la melhora plaça resta-
va a far.. Èra naturalament los entorns de la palombièra qu'èra pas qu'a
una cinquantena de mètres, se vesíá qu'ela, aquí ont se juntavan justament
los dos penjals. Una plaça que caliá a tot pèdre evitar de partejar !

Sa decision foguèt lèu presa. Bescairèt cap al naut del toral e s'arrestèt
d'un còp, de cara al Marcel immobil al pè d'un castanhièr.

- Tè...adiu...Albert...alavetz...aquò abonda ?
- Adiu, Marcel, aquò's pas formidable anuèi... es trop lèu !
- Òc, zo pensi tanben...cal esperar qualques jorns....
- Èri vengut far una pichona virada... juste per veire... vau tranquilla-
ment dintrar a l'ostal...
- Io tanben... anem adiu... al còp que vèn !

Conversacion mai susrealista qu'aquela... i a pas ! Mai blufaires que de
cercaires de botarèls... i a pas tanpauc ! L'Albert s'en tornèt de l'autre
costat, s'alunhant insensiblement de la combeta... mès tant lèu fòra de la
vista del Marcel entreprenèt una corba sabenta que lo menèt en un pi-
chon quart d'ora al pè de la palombièra. I arribèt quasiment a l'encòp
ambe lo Marcel que aviá plan naturalament fait la mèma causa de son
costat.

En mai cap dels dos n'aguèt l'aire estonat de la preséncia de l'autre :
aquò fasiá partida del jòc. Mès la suspresa èra endacòm mai... Al mitan de
la plaça, immobile e risolièr coma l'encantat de la grèpia, se quilhava lo
grand Bernard. Lo reconneisèron còp sec : èra lo nebot del Pierron, lo
proprietari de la palombièra. En cauças cortas e camiseta que podiá ben
far aquí aquel grand penja-lum, a quitament pas uèit oras del matin ? Im-
mobil sus sas longas cambas ...semblava un bernat-pescaire espiant lo
passatge d'un gròs pès ...

*Bonjorn mossurs, bèla jornada per las passejadas en forèst, pas
vertat ?*

*Adiu Bernard... alara, sès vengut passar la dimenjada a l'ostal del
tonton ?*

d'ormes e de fraisses e, se las condicions meteò èran favorablas, l'Albert seguissiá totas las sègas de la comba per pas mancar la sortida de las primièras **morilhas**, las jaunias e las grisas. Calia èstre punctual al rendètz-vos per poder las culhir totas frescas... e sustot per pas se far passar davant per lo Marcel, un vesin de l'autra comba sortit del nòrd de la França mès que aviá la metèissa passion que del. Puèi venián los mossairons que fasián lor « ronda de bruèissa » dins los prats, en cercles blancs facilis a localisar al mièg de l'èrba verda.

Mès tot aquò èra pas, en una certa maniera, que l'entremés, la mesa en cambas, avant l'arribada dels botarèls de nauta volada, aristocratas d'aquela flora tant particulara sens fuèlhas ni flors que, en una nuèit, èra magic, sortián prestes a èstre consumats. Èra sovent tre lo mes de junh que los primièrs ceps fasián lor aparicion, aprèp las girolas e los pradelets. Mès naturalament, fòra de secada malvenguda, lo grand moment arribava en general al mes de setembre. Aprèp una forta pluèja o un gròs auratge, l'Albert comptava los jorns que lor nombre variava segon la temperatura, l'emplaçament del bòsc, los vents, la luna, la natura dels arbres e plan d'autres paramètres que gardava secrèts. De tot biais i anava pro avant lo jorn dich per verificar se la tèrra « florissiá » coma cal, se lo tant per cent d'umiditat conveniá... e se digun, passejaire inconscient o imperit, veniá pas compromètre la recòlta futura ambe d'anadas e vengudas destemporadas sus sas plaças reservadas.

E aprèp mai d'una setmana d'espèra, un matin a punta d'alba, l'Albert se decidava, preniá son panièr, son cotèl e son baston e la recerca vertadièra començava. En secors, òm sap pas jamai, rotlava dins lo fons de sa museta dos o tres sacòts que poiarián servir d'ajuda en cas de culhida miraculosa. Èra partit per una longa passa que s'acabariá a la fin octòbre ambe los « pès de motons » e los rovilhos. De per abans auriá gostat plan de russulas, de lepiòtas de San Miquèl, sens oblidar los irangets, « la flor dels botarèls » d'après los especialistes.

Donc dins l'alba d'aquel dimenge brumadís de setembre, l'Albert marchava ja dins la pichona comba del bòsc de las brugas, expausada al solelh levant, aquí ont normalament sortián en primièr. Aviá decidat de la sègre dincas a la palombièra puèi de tornar en fasant l'autre costat del toral. Tant lèu la primièra mièja-ora sabia que èra al bon endret al bon moment. Los ceps o autres bolets èran ben al rendètz-vos, fermes e desvolopats, e mai tanben de jovas e frèscas tremolhas rotjas. Avançava lentament, los uèlhs riblats al sol, sens faire lo mendra bruch, coma se deu. Èra un biais de respectar lo luòc, un pauc coma dins una glèisa e sustot èra per preservar una preséncia secrèta. Cada còp que metiá un genolh a tèrra per copar delicatament lo pè d'un capnegre, donava

La Font del Biule

Mas, paures, que benlèu coneissètz pas la Font del Biule... Es de mon pecat qu'auriái degut vos convidar mai arderosament.

Solide que la font raja pas pus dempuèi un briu, e que lo biule es escanat que ne vesèm pas la quita soca. E mai l'accès qu'es pas dels bons.

Vos cal mesfisar dels jorns plovinoses que vos daissarián la veitura empegada dins la tèrra grassa blanquinosa de la darrièra davalada. Alavetz, s'ètz de veta, se lo solelh se vòl amorós e qu'avètz de temps de ganhar, vos convidi a la Font del Biule.

Per venir, es pas tròp complicat. Sabètz ben lo trauc del cuol del monde ! La Font del Biule es just darrièr. Aprèp un quilomètre e mièg d'una carral marrida claufida d'arrodals, tocaretz *lo meu ostal*. « Ostal » es un pauc ufanós. Solide que las parets de l'ostal vièlh son valentas. Mas i a pas que las parets, l'aiguièr e un tròç de chiminèia. A posita, pr'amor que sèi pas un salvatge, i a la melariá dab l'aiga del castèl d'aiga e l'electricitat de Gòlfèch. Se fa freg, aici minjarem que i a tanben lo calfatge (aquò's per tirar la mèl del bornat). A posita tanben la caravana dels parents, vièlha, poirida, macada mes amb la vaissèla de plastic de la paura maire tant canda, tant linda que te sembla nòva. Lo casse grand qu'es dessús ne'n finís pas de l'engolir. Pasmens, *lo que ten la lenga, ten la clau*. Mèfi, çaquela, al nauçapè, que dejós lo postam es poirit. Vaquí lo teu ostal.

Avèm fait lo torn de la bastida. Adara a man drèita, lo sòl planièr, del rotlèu pas canelat, t'adutz cap al bornat. A man esquèrra, lo bòsc vièlh e sos botarèls. Capvath un còp passat lo bordigàs, ma plantacion de casses e d'euses trufièrs, *que la fe sens òbra mòrta es*. Amondaut, la palombièra. Sèi pas caçaire per un sòu, mas se podiá pas refusar a un vesin l'agach d'un vòl que ven de bisa e que trescòla a miègjorn. Emai me derenga pas de pausar un sedon per ajudar una lèbre que se vòl pausar. Aici se pòt pas morir, aici se pòt arrestar.

O ! Me cal pas vos dire messorgas ! La Font del Biule, i demòri quitament pas que lo tèrç de ma vida.

Coma tot lo brave monde, ai un ostal vertadièr. Çaquela quand serai vièlh, o quand serai mòrt, me sabi un recanton que me vòl, e que lo vòli tanben e

Seguirai lo fial de ma lenga

Per tornar tocar la tèrra.

Anavi doblidar : i a pas cap de panèus per arribar. La sola indica dins lo parçan es Pech del Rei, mas nosaus, sèm de l'autre costat (que seriam mai per penjar lo darrièr rei dab las tripas del darrièr curat). E per vos

entresenhar, cal pas comptar sus las cèrvias tròp ufanosas e mai un pauc rebeludas als estrangiers.

Totum, i a un biais, una rega d'engulhar... Aicí los arbres parlan pas qu'en lenga d'òc. E s'ausissètz d'unas rimas de Bernat de Ventadorn, de sovenirs de Jansemin, d'unas cridas de Bodon, de revòltas d'Ives Roqueta, de nhòrlas de Padena, e subretot de repotegariás del Marcèu, sètz dins la bona dralha.

Mas, o vos ai ja dit, çò mai complicat es pas de venir, es de se'n tornar.

Felip DEPAIRE

LO CONTE MESSORGUIÈR DE DIETHMARSCH

Adaptacion del conte de Grimm en occitan lengadocian
Burlats, E.O.I. de 2013

Vos vau contar quicòm. Ai vist volar doas galinas rostidas, volavan aviat, avián lo ventre virat cap al Cèl, l'esquina cap a l'Infèrn; e un enclutge amb una mòla traversava Agot en nadant, dapasset e sens bruch; e una granhòta èra aquí que, per Pentacosta, se manjava una relha d'araire a talh de la glaça. Aquí èran tres gojats que volián agantar una lèbre; anavan a pautas amb cròças e escaças; un èra sordanha, l'autre òrb, lo tresen mut e lo quatren podiá bolegar quitament pas un artelh. Volètz saupre cossí arribèt?

L'òrb primièr vegèt la lèbre córrer pels camps; lo mut o cridèt al paralitic e lo paralitic l'agafèt al sedon; volián navegar sus tèrra, quilhèron la vela al vent, e voguèron sus de bèlas lauradas; aquí passèron una nauta montanha ont se neguèron pietadosament. Una escarabissa caçava una lèbre, e en cima de la teulada i aviá una vaca que s'i èra arapada. Dins lo país, las moscas son tan bèlas coma las crabas en çò nòstre.

— Òu, fanton, durbís la fenèstra, que las messòrgas s'envòlen!

Lexic :

- galina : pola	- lauradas : aradas, mossadas
- aviat : lèu-lèu	- pietadosament : miserablement
- dapasset : lentament	- s'arrapar sus : pujar sus, escalar
- gojat : dròlle, jove, jovent	- bèl : gròs
- agantar : agafar, arrapar	- craba/cabra
- anar a pautas/a patas : caminar	- durbir/dubrir
- saupre : saber	
- sedon : laç, laçon	

anar d'orsàs, la siá cara rogeta, la siá mostacha negrilhosa, las siás mans bèlas coma de batedors, l'òme èra lo ... l'Emili que veniái de ne far lo retach, l'Emili que veniái de ne cridar lo nom, l'Emili coma l'aviái somiat, l'Emili bombat de la nuèit, bombat del conte, l'Emili que se quitava la vèsta e que m'agachava, regde sus la cadiera, atentiu!

Lo nòstre agaches se crosèron e subran me vesèri contar. Èri sietat a la darrièra renga, la vèsta pausada suls genolhs. Lo contaire, lo miu revèrt, lo miu doble, quilhat sul pontin m'agachava en contant l'istòria de l'Emili que ne veniái de far un tròç de retrach. Mas l'istòria d'aquel Emili qu'ausissiái èra pas l'istòria que voliái contar. Non, aquel Emili que l'autre ne parlava, èra un contaire, un contaire pietadós, a l'inspiracion polsiva, que quand pilhava pas sens vergonha los mai grands escarnissiái los desirièrs dels umils, l'ordinari de la vida, que respectava pas ni l'amor de la maire, ni lo trabalh onèste, ni la dreitura, que mai d'un còp èra fiulat, que multiplicava las representacions a gràtis, los contactes per mendicar una prestacion, que publicava a compte d'autor libres que digús legissiái pas. L'Emili del conte qu'ausissiái èra un trace de personatge que l'autre ne resumíai la vida, las cagadas, los revèrs, las vexacions. S'èra pas estat aquel orguelh, aquela set de glòria, de celebritat, aquela megalomania, lo ... l'Emili de tant de mediocritat ne seriái estat esmovent.

Lo conte s'acabava mal : lo personatge cabuçava dins la folia e èra embarrat dins un espital psiquiatric que i remenava tot lo sanclame del jorn tròces de contes incoerents qu'èra lo sol a comprene.

A la fin, quand lo public piquèt de las mans, barrèri los uèlhs.

Quand los tornèri dubrir, èri sul pontin, lo front en susor, la camisa banhada; a la darrièra renga la cadiera de l'Emili èra voida.

- *Digatz*, demandèri a la fin de l'espectacle, en beguent lo vin blanc, a un vesin de l'Emili, *coneissètz aquel òme qu'arribèt en retard, que se sietèt còsta de vos e que demorèt pas que lo temps d'un conte?*

- *Qui?* me respondèt l'òme, *mas digús es pas vengut se sietar còsta de jo!*

Me prometèri de pas jamai tornar contar l'istòria del ... de l'Emili.

Bernat BERGÉ

Los botarèls

L'Albert aviá totjorn aimat los botarèls. Los aimava dins sa sièta de sigur mès sustot aimava los cercar dins los bòscs e los prats. Un bonaür vertadièr per el que de los descobrir jos la mossa o al cròs d'un toral, demèst de la folhoraca, lusissents dins la rosada del matin.

Tant lèu lo mes de mars, agachava lo desenvolopament dels botons

Camp / Contra-camp

Vos contarai pas lo conte de l'Emili. De tot biais es pas lo conte de l'Emili que me caldriá dire, mas já prononciar lo nom vertadièr de l'Emili, gausi pas, e encara mens contar la siá istòria.

Pr'aquò es una istòria tota simplòta, suaua, fresca, una istòria qu'un nenet poiriá escotar abans de trobar lo sòm, una istòria meravelhosa, poetica, que vos daissariá boca badanta, los senses apasits, l'uèlh escarabilhat e lo còr pantaissós ...

Lo conte de l'Emili es ni un necitge pietadós, ni una calholada de fin de repaissòla, ni una fadejada d'aiga senhada, ni un trobar tament clus que deguns i dintra pas, ni una cacha-vielha de la tresena dimension o d'espandis parallèls ...

Non, lo conte de l'Emili es un conte que vos reconcilia amb la vida, amb los autres e que vos torna lo sorire.

Lo conte de l'Emili es un conte que gausi pas contar, que pòdi pas contar.

L'Emili es pas un personatge extraordinari, ondrat de vertuts singularas, es pas un eròi de la raça dels miègs dieusses. L'Emili es ni un masc, ni un gèni, ni un drac, ni un mostre, ni un demòni, ni un arcàngel.

Non, l'Emili es un èsser de carn e d'òsses, ni nèci, ni subrepotent, l'Emili es un òme que podètz crosar dins la carrièra, que pòt èstre lo vòstre vesin al teatre o al cinemà.

L'Emili es un personatge que gausi pas ne far lo retrach, nimai l'apelar del siu nom vertadièr.

Lo sol còp qu'ensajèri de dire lo conte de l'Emili, foguèt a una velhada dins un vilatjòt de la banlèga de Tolosa. Un quarantenat de personas s'èran acampadas dins la sala de las fèstas. Al fond, sus una taula esperavan còcas e vin blanc. Lo conse, sietat a la primièra renga, aviá fait un tròç de discors de benvenguda ; lo president del fogal rural, còsta d'el m'aviá presentat ; lo regent aviá fait cantar un nadalet als escolans del vilatge, que s'èran pausats a plata-cuòl davant las primièras cadieras.

Aviam començat amb prèp d'una mièja-orada de retard. Mas autanm'estimavi mai d'esperar pro que non pas d'èstre desrengat al mièg d'un conte per qualqu'un qu'arriba en retard, que fa petar la pòrta e que se sièta en bolegant las cadieras.

Aviá já dich dos contets quand entemenèri lo conte del ... de l'Emili. Lo conte de l'Emili comença pel siu retrach. Coma acabavi la primièra frasa e que veniái de cridar lo nom -vertadièr- del personatge, la pòrta se dobriguèt, un òme dintrèt e sense cap de bruch se'n anguèt sietar al mièg de la darrièra renga. Se quitèt la vèsta e m'agachèt. Ne foguèri tot borrolat e ne manquèri pèdre lo fial : l'òme que veniái de dintrar, lo siu

Los mòts qui cau...

Lo « jogging »... e lo « trail »

Com lo primtemps es tornat, qu'es lo moment d'anar pitnar dens la natura.

Abituaument que son los vetèths qui pitnan capvath los prats. Los òmis e las hemnas que s'acontan de marchar seus camins, o de caminar, tot simplament, d'un pastranquillòt, de long deus sendèrs e deus viòts. A bèths còps, que i a quauque rapalhon bilhèu, e quan la

còsta e puja tròp, que'vs cau arrestar tà tornar préner alen, sustot se ne vs'ètz pas entrainats de l'ivèrn. Caminar, qu'es un exercici fisic de pas-sejaires deu dimenge. S'ac hètz cada matin, que vòu díser qu'atz gahat la man de caminar de pè, e que vs'ètz plan acostumats d'entertièner la vòsta fòrma fisica !

En francés, tà parlar d'aqueth apracticament jornalèr, qu'an causit d'emplegar un mòt d'origina anglesa : lo « jogging ». Mes com arrevirar aqueth mòt en occitan de Gasconha ? Anar au petit tròt, shens amanejà's, en tot préner lo temps d'alènar com cau, en llevar lo nas de cap aus ausèths e au cèu blu, en tot los baishar en esmiraglant las vriuletas e los uelhs de crapaut qui començan d'eslorir, en vs'arrestant de temps en quan tà llevar la cama contra un arbe, o tà vs'aclepar darrèr un plaish, qu'es un espòrt que los cans e saben apracticar per auguri o per instinct. Que'vs perpausi donc, se quauqu'un e'vs crotza suu camin e se'vs demanda si hasetz « jogging », de'u respòner : « Non, jo que hèi « a tròtaca » !

Adara, se, en lòc de trotejar, e'vs gaha l'enveja de córrer com ahuecats, de galopar shens termièra, de sortir deus viòts trepat, d'arrusplar los penents, de devarar las còstas, de passar per las bariconhas, n'es pas mei lo medish espòrt ! Pre'u nomenar en francés, qu'emplegan un aut

mòt anglès : lo « trail » ! E aquí, s'aimatz aqueth espòrt d'esmeussat, que vs'aconselhi de díser meilèu que hètz : « galòpa a hutas » o « a podacamas », o enquèra « a hum de calhau ».

Mes que podètz tostemp tutar ! Aqueth espòrt n'es pas tà jo... qu'es tròp escamant !

Ne vs'anitz totun pas créder pr'aquò que vau córrer la gojata e sa mair !... Non pas. Jo que camini plan-plan, que m'acontenti de har « a tròtaca ».

Miquèu BARIS

Los farfadèls

Avètz aici los farfadèls encargats d'aparar los legums de la classa ! Los avèm pintrats, los avèm pincats dins lo nòstre casal, puèi, en jogar ambe las sillabas, los avèm batejats un per un : atal, cada escolan pòt comptar sus qualqu'un mai dins la siá familha !

Tursalona es l'amiga de Cloè.
Calufar es lo companh de Quentin.
Rafard es l'amic de Morgan.
Caralon jòga ambe Sandi.
Tursal es amistós ambe Auda.
Rafalon es l'amiguet de Loan.
Faron acompanya Oceana.
Fardet velha sus Tèa.
Claradur aima Nina.
Turfadet s'ocupa de Clara.
Carrafa fai de bestias ambe Carla.
Rafarsal velha sus Maxenci.
Falonet es lo companh de Lèa.
Carrafal apara Manon.
Lardon jòga ambe Rafèl.
Farradet batana ambe Remèsi.
Turalura canta per Loís.
Farfalon es l'amic de Jaison.
Ratafòl aduja Tristan.
Falordet aima Èmma.
Rafatal gaita Dilan.

*Creacion dels escolans de CP
e de Granda Seccion
– escòla « Joan Molin » de Pena*

Pas per pas pel casal
Dins las brumas
De gris de gris de gris
Sonca brancas sonca bròcas
La grava crica
Las flors, ont son ?

Trabucar per las turras
Perdut
Dins un paísatge graufinhat al gredon
Per las cambas frejas
Monta l'imor
Las flors, ont son ?

Per la finèstra de fums
Pica pica l'ausèl
Per engulhar son rai
Dins lo silenci
De la passejada
E las flors, revolum de petaç !

Petals petals petals
Parpalhòls darrièr los uèlhs

*Poèma collectiu en partent
del trabalh d'arts plasticas
– CM 1 e 2 de l'escòla
« Joan Molin » de Pena :*
*Aèl – Ambra – Antòn – Cecília
– Gabin – Joan-Batista – Julia
– Lisa – Laurà – Loís – Lucàs M
– Lucàs P – Oceana – Roman –
Samuèl – Tomàs – Ugon – Valentin*

